

Naczelne zasady procesu karnego

Zasady procesu karnego:

- 1) wzorce ukształtowania jakiejś kwestii w ramach instytucji procesowej w określonym aspekcie,
- 2) normy prawne o szczególnie doniosłym charakterze nakazujące określonym adresatom określone zachowanie w określonych warunkach.

Zasady te wyznaczają kierunek tworzenia prawa i kierunek jego stosowania (wykładni).

Znaczenie zasad procesu można ująć krótko: **jakie zasady – taki proces.**

Naczelne zasady polskiego procesu karnego:

- 1) zasada prawdy,
- 2) zasada swobodnej oceny dowodów,
- 3) zasada bezpośredniości,
- 4) zasada obiektywizmu,
- 5) zasada legalizmu
- 6) zasada ścigania z urzędu,
- 7) zasada skargowości,
- 8) zasada kontradiktoryjności,

Naczelne zasady polskiego procesu karnego:

- 11) zasada domniemanie niewinności,
- 12) zasada prawa do obrony
- 13) zasada informacji,
- 14) zasada jawności,
- 15) zasada ustności.

Art. 2 § 2 KPK (**zasada prawdy**)

Podstawę **wszelkich rozstrzygnięć** powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Zasada ta odnosi się do wszelkich rozstrzygnięć (wyroków, postanowień, zarządzeń) **wszystkich organów procesowych** (sądu, prokuratora, policji).

Ograniczenia zasady prawdy:

- 1) zakazy dowodowe,
- 2) zasada *ne bis in idem*,
- 3) zasada *in dubio pro reo*,
- 4) związanie niektórymi wyrokami sądów cywilnych
- 5) zakaz *reformationis in peius*.

Art. 7 KPK (zasada swobodnej oceny dowodów)

Organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

Trzy kryteria:

- 1) reguły logiki ,
- 2) wskazania wiedzy,
- 3) doświadczenie życiowe.

Zasadą przeciwną tej określonej w art. 7 KPK jest zasada legalnej (ustawowej) oceny dowodów.

Art. 8 KPK (zasada samodzielności jurysdykcyjnej)

§ 1. Sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu.

§ 2. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.

Art. 4 KPK (zasada obiektywizmu)

Organy prowadzące postępowanie karne są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego.

Gwarantować ją mają:

- 1) gwarancje ustrojowe (np. niezawisłość sędziów),
- 2) gwarancje procesowe (np. wyłączenie sędziego).

Art. 10 KPK (**zasada legalizmu**)

§ 1. Organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia - o czyn ścigany z urzędu.

§ 2. Z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności za popełnione przestępstwo.

Ww. rozciąga się również na przestępstwa prywatno-skargowe, jeżeli za ich ściganiem przemawia interes społeczny (art. 60 KPK).

Art. 9 [Zasada działania z urzędu]

§ 1. Organy procesowe prowadzą postępowanie i dokonują czynności z urzędu, chyba że ustawa uzależnia je od wniosku określonej osoby, instytucji lub organu albo od zezwolenia władzy.

§ 2. Strony i inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą składać wnioski o dokonanie również tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu.

Art. 12 [Ściganie na wniosek]

§ 1. W sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek postępowanie z chwilą złożenia wniosku toczy się z urzędu. Organ ścigania poucza osobę uprawnioną do złożenia wniosku o przysługującym jej uprawnieniu.

Art. 14 § 1 KPK (**zasada skargowości**)

Wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu.

Skargi zasadnicze: a/o, substytuty a/o.

Skargi etapowe: apelacja, zażalenie, kasacja,
wniosek o wznowienie postępow.,
skarga na wyrok sądu II instancji,
skarga nadzwyczajna.

Zasada kontradyktoryjności:

Proces toczy się w formie sporu dwóch przeciwstawnych równorzędnych stron procesowych przed bezstronnym arbitrem jakim jest sąd. Jej przeciwieństwem jest zasada inkwizycyjności.

Funkcje procesowe:

- rozstrzygania,
- oskarżania,
- obrony.

Łączenie funkcji procesowych jest niedopuszczalne.

W polskim postępowaniu karnym ma ona zastosowanie tylko do postępowania przed sądem.

Uwaga !

Integralnym elementem samodzielnego nabywania wiedzy na podstawie tej prezentacji jest dogłębna analiza:

- przepisów art. 1-23 KPK,
- odpowiedniego fragmentu podręcznika, w szczególności odpowiedniej części Rozdziału III (str. 159-209) z książki:
H. Paluszkiewicz, K. Dudka, *Postępowanie karne*, Warszawa 2018, wyd. 4,
- orzecznictwa dołączonego w odrębnym pliku.